

Okruhy otázek ke státní bakalářské zkoušce oboru Mediteránní studia

Úvod do mediteránních studií

1. a) Geografie a hydrologie Středomoří, základní ekologické otázky, historické názvy Středoziemního moře (Tyrrhénské moře, Égeis, Mare nostrum)
1. b) Nositelé civilizace ve východním Středomoří: Blízký východ, Egejská oblast, cesta civilizace do západního Středomoří (Foiničané, Řekové). Vhodné studovat z knihy J. Buriana a P. Olivy: *Dějiny starověkého Středomoří*, a J. Pečírka: *Dějiny starověku I*.
2. Středomoří v nejstarším starověku (kultura mínójská a mykénská): tytéž učebnice.
3. Přínos Řeků k rozvoji středomořské oblasti (od příchodu Dóřů): tytéž učebnice a P. Oliva, *Zrození řecké civilizace*.
4. Syntéza středomořských a blízkovýchodních civilizací v době helénismu (P. Oliva: *Svět helénismu*).
5. Počátky civilizace v západním Středomoří (řecká kolonizace, Karthago, Etruskové) (*Dějiny starověkého Středomoří*).
6. Vzestup římského impéria, jeho kultura, Řím jako středomořská velmoc. Obě základní učebnice a (J. Burian: *Římské impérium*).
7. Krize římského impéria, barbarizace a rustikalizace středomořského prostoru (J. Bednařiková: *Stěhování národů*)
8. Rozdělení Středomoří v době muslimské expanze v 7. stol. Muslimové v Egyptě, Španělsku a Itálii (J. Bednařiková: *Stěhování národů a východ Evropy*, str. 368-476 – chalífát na východě (Damašek, Bagdád) se vynechává).
9. Mapa Středomoří od 5. do počátku 9. století (do obnovení císařství na Západě) (Poslouží obě uvedené knihy J. Bednařikové, dále: J. Bednařiková, Frankové a Evropa. str. 108-139.)
10. Kultura al-Andalus, Byzance, italských měst do let 1453, respektive 1492 (Bednařiková, *Stěhování národů a východ Evropy*, uvedené strany; *Dějiny středověku II-III*, Praha: SPN 1968 – vysokoškolská učebnice, s. 69-75, 110-114, 117-121).
11. Nové hodnoty renesančního člověka (kulturní vyzařování humanismu a renesance za Alpy) (*Dějiny středověku II-III*, Praha: SPN 1968 – vysokoškolská učebnice, kapitoly o humanismu a renesanci, s. 134-164, 183-198).
12. Středomořská politika velmocí novověku (základ koloniálního panství), Osmanská říše, sjednocování Itálie.
13. Změny vyvolané 1. a 2. světovou válkou (rozklad koloniálního panství, sionismus).
14. Mediteránní unie (politicky), kulturní sjednocení (Alexandrijská knihovna dnes).

15. Zhodnocení významu mediteránního prostoru v historii lidstva.

Antická literatura

1. Archaická epika (metra, doba vzniku, hlavní představitelé)
 2. Epika helénistického období
 3. Řecká lyrika (melika, elegie, iamb, epigram; diferenciacce; hlavní představitelé)
 4. Attická tragédie (vývoj; charakteristika hlavních tragiků a jejich her)
 5. Řecká komedie (charakteristika vývojových etap; hlavní představitelé a jejich díla)
 6. Dějepisectví předattického období
 7. Dějepisectví helénistického období
 8. Attické řečnictví
 9. Filozofická literatura (počátky v předsókratovské době, sókratovsko-platónský dialog, aristotelské pojednání, helénistická filozofie)
 10. Bajka
 11. Nové žánry literatury helénistického období (zvl. idyla, román)
1. Periodizace římské literatury a charakteristika jednotlivých období
 2. Začátky římské slovesnosti před r. 240 př. n. l.
 3. Římská epika (stručný přehled a charakteristika)
 4. Římské drama (jeho vzory, postavení v římské společnosti, hlavní představitelé)
 5. Satira v průběhu jednotlivých období
 6. Římská lyrika
 7. Římské dějepisectví
 8. Ciceronova literární činnost a její vliv na další vývoj literatury
 9. Dvě básnické generace Augustova období
 10. Římská filozofie (zejm. Cicero, Seneka)
 11. Román

Byzantská a řecká literatura

1. Literatura a kultura rané Byzance a období ikonoklasmu (4. století – pol. 9. století): historiografie a kronikářství, hagiografie, hymnografie, poezie, charakteristika ikonoklastického období.
2. Literatura a kultura v období tzv. makedonského encyklopedismu (pol. 9. století – počátek 11. století): Fótios, Konstantinos Porfyrogenetos, cyrilometodějská mise, Symeon Nový Teolog).
3. Literatura a kultura v 11. století (Michael Psellos) a komnenovské renesance (do konce 12. století): historiografie a kronikářství, dobrodružný román, Digenis Akritas, satira, pronikání živého jazyka do literatury.
4. Literatura a kultura palaiologovského období (od křižácké okupace do roku 1453): Maximos Planudes, klasicismus x humanismus, hésychasmus x racionalismus, platonismus x aristotelismus, historikové zániku Byzance.
5. Kořeny novořecké literatury v pozdní Byzanci: literatura s fiktivními prvky, didaktická a moralizující poezie, Morejská kronika.
6. Literatura krétské renesance (16.–17. století).
7. Počátky novořecké literatury: jazyková otázka (Adamantios Korais, Jannis Psycharis), romantická poezie (Andreas Kalvos, Dionysios Solomos).
8. Próza 2. poloviny 19. století (historické romantické romány, Emmanuil Roidis, generace 80. let a mravoličná povídka) a Georgios Palamas.
9. Vývoj poezie v Řecku v 20. století: Konstantinos Kavafis, Odysseas Elytis, Jorgos Seferis, Jannis Ritsos.
10. Řecká próza 20. století: generace 30. let, Nikos Kazantzakis, poválečná próza, překlady do češtiny.

Středověk a renesance

1. Co je latinská patristika, její nejvýznamnější autoři: význam Ambrosia Milánského (hymny) a Aurelia Augustina (jeho hlavní spisy) pro středověk.
2. Kontinuita nebo diskontinuita mezi antickou a středověkou literaturou
3. Rozpaky středověku nad recepcí antického dědictví.
4. Renesance (období humanismu) před renesančním humanismem.
5. Renesanční humanismus
6. Sbírka Carmina Burana
7. Gualter Casteillionský, Archipoeta, Hugo z Orléansu
8. Vergilius – „nejkřesťanštější básník“
9. Recepce Ovidia ve středověku

10. Antické látky nejčastěji zpracovávané středověkými autory
11. Rétorika – středověké dědictví antiky
12. Ernst Robert Curtius „Evropská literatura a latinský středověk“
13. Latinská literatura středověku a národní literatury (vztah, vliv)
14. Antika a česká latinsky i (staro)česky psaná literatura středověku
15. Kosmas a antika
16. Tzv. raný humanismus v Čechách v době Karla IV., italské vlivy (Petrarca)

Překlady z pozdněantické a byzantské literatury do češtiny

- Iulianos Apostata:** Hostina císařů, Praha 1948, + Císař Iulianus athénské radě a lidu, in: *O vlastním osudu*, Praha 1973, 103–118, + dopisy in *Píši ti, příteli*, Praha 1975, 35–63.
- Libanios:** in: *Tribuni výmluvnosti*, Praha 1974, 305–369, *O vlastním osudu*, Praha 1973, 127–199, dopisy in: *Píši ti, příteli*, Praha 1975, 63–67.
- Athanasios z Alexandrie:** sv. Atanáš, *Život sv. Antonína Poustevníka*, Praha 1996.
- Apofthegmata I, II.** *Výroky a příběhy pouštních otců*, Praha 2000, 2005.
- Palladios,** *Poučné příběhy pro komořího Lausa*, Praha 2002.
- Basil z Caesareje,** *Devět kázání o stvoření světa*, Praha 2004.
- Prokopios,** *Válka s Peršany a Vandaly*, Praha 1985; *Válka s Góty*, Praha 1985.
- Akathistos:** Mariánský hymnus Akathistos, Velehrad 1996.
- Theofylaktos Simokattés,** *Na přelomu věků*, Praha 1986.
- Byzantské legendy*, Praha 1980, ²2007.
- Michaél Psellos:** Michal Psellos, *Byzantské letopisy*, Praha 1982.
- Anna Komnéna,** *Paměti byzantské princezny*, Praha 1996.
- Nikéas Eugenianos,** *O lásce Drosilly Charikla*, Praha 1987.
- Digenis Akritas:** *Byzantské epos Basilios Digenis Akritas*, Praha 1938.
- Laonikos Chalkokondylés,** *Poslední zápas Byzance*, Praha 1988.

Překlady novořecké literatury do češtiny

- Asimakopulos, Kostas.** *Blesk uprostřed lesa.* Přel. Papadopulos L., Fňouková-Papadopulu M. Dilia. Informativní edice 104. Praha, 1978
- Asimakopulos, Kostas.** *Král a socha.* Přel. Papadopulos L., Fňouková-Papadopulu M. Ilustr. Činčerová E. MF. Máj 310. 1. vyd. Praha, 1978
- Avraamidou-Ploumpi, Vivian.** *Zaváto v písku.* Přel. Zerva G. Baronet. 1. vyd. Praha, 2008
- Dimopulos, Dinos.** *Milenci z Myrinthy.* Přel. Roubíčková H. Motto. 1. vyd. Praha, 2007
- Dukas, Stratis.** *Zajatcův příběh.* Přel. Štuřík Fr. SNKLU. 1. vyd. Praha, 1963
- Elytis, Odysseas.** *Bláznivý granátovník.* Přel. Dostálová R. MF. Květy poezie 232. 1. vyd. Praha, 2003
- Galanaki, Rhea.** *Helena neboli Nikdo.* Přel. Buchler A. OWP. 1. vyd. Praha, 2003
- Galanaki, Rhea.** *Třebaže půvabná/Albeit Pleasing.* Přel. Buchler A./Tourniaire C. OWP. 1. vyd. Praha, 1998
- Generál Markos.** *Řecká demokracie.* Svoboda. Československo-řecká společnost. Praha, 1948
- Germanos, Fredy.** *Tereza.* Přel. Roubíčková H. BBart. 1. vyd. Praha, 2005
- Chadzinikolau, Nikos.** *Poezie, Poezje, Ποιήματα.* Přel. Martínek L., Vůjtek K. Ostrava. Amazonia. 1. vyd. Ostrava, 2003
- Karapanu, Margarita.** *Ano.* Přel. Kostomitsopoulos D. Malvern. 1. vyd. Praha, 2007
- Kavafis, Konstantinos.** *Nebezpečné touhy.* Přel. Dostálová R.; Pelán J. MF. Květy poezie 206. 1. vyd. Praha, 1997
- Kazantzakis, Nikos.** *Alexis Zorbas.* Přel. Štuřík Fr. Odeon. Soudobá světová próza 236. 1. vyd. Praha, 1967
- Kazantzakis, Nikos.** *Hlášení El Grecovi.* Přel. Friesová J. R., Protopapasová B. Odeon. Klub čtenářů 483. 1. vyd. Praha, 1982
- Kazantzakis, Nikos.** *Chudásek Boží.* Přel. Friesová J. R., Protopapasová B. Odeon. Klub čtenářů 678. 1. vyd. Praha, 1993
- Kazantzakis, Nikos.** *Kapitán Michalis.* Přel. Štuřík Fr. Československý spisovatel. Svět 2. 1. vyd. Praha, 1960
- Kazantzakis, Nikos.** *Kapitán Michalis.* Přel. Štuřík Fr. Odeon. 2. vyd. Praha, 1980
- Kazantzakis, Nikos.** *Kristus znovu ukřižovaný.* Přel. Outratová E. SNKLU. Soudobá světová próza 67. 1. vyd. Praha, 1958
- Kazantzakis, Nikos.** *Kristus znovu ukřižovaný.* Přel. Outratová E. SNKLU. Světová knihovna. 2. vyd. Praha, 1966
- Kazantzakis, Nikos.** *Poslední pokušení.* Přel. Friesová J. R., Protopapasová B. Odeon. Klub čtenářů 562. 1. vyd. Praha, 1987
- Kazantzakis, Nikos.** *Řek Zorbas.* Přel. Štuřík Fr. Odeon. Klub čtenářů 368. 2. vyd. Praha, 1975
- Kazantzakis, Nikos.** *Řek Zorbas.* Přel. Štuřík Fr. Paseka. 3. vyd. Praha - Litomyšl, 2004
- Kotzias, Kostas.** *Šachta č. 7.* Přel. Papadopulos L. a M., Stříbrná M. SNKLU. Klub čtenářů 199. 1. vyd. Praha, 1964
- Kotzias, Kostas.** *Zakouřené nebe.* Přel. Kotzias K. Ilustr. Kristofori J. Naše vojsko. Živé knihy 50. 1. vyd. Praha, 1963
- Lundemis, Menelaos.** *Mraky nad Vodenou.* Přel. Štuřík Fr. SNKLU. Soudobá světová próza 116. 1. vyd. Praha, 1961
- Matesis, Pavlos.** *Psí matka.* Přel. Soňa Dorňáková-Stamou. Host. 1. vyd. Brno, 2006
- Myrivilis, Stratis.** *Královna moře.* Přel. Štuřík Fr. Odeon. Soudobá světová próza 218. 1. vyd. Praha, 1967

Myrivilis, Stratis. *Život v hrobě.* Přel. Štuřík Fr. Naše vojsko. Knihovna vojáka 243. 1. vyd. Praha, 1965

Nollas, Dimitris. *Dávný nepřítel.* Přel. Sumelidu S., Votavová Sumelidisová N. Nakl. A. Brtníkové. 1. vyd. Praha, 2009

Papathanasopoulou, Maira. *Jidáš líbal skvěle.* Přel. Roubíčková H. BBart. 1. vyd. Praha, 2003

Papathanasopoulou, Maira. *Toxická spojení mužského rodu.* Přel. Roubíčková H. BBart. 1. vyd. Praha, 2004

Papathanasopoulou, Maira. *Ty, má sladká moci.* Přel. Roubíčková H. BBart. 1. vyd. Praha, 2005

Rhoidis, Emanuel. *Papežka Johanna.* Přel. Stefanides Th. Ilustr. Wenig J. Hejda&Tureček. Nová knihovna humoru a satiry VIII. Praha, 1911

Ritsos, Jannis. *Dopis Joliotu Curiemu.* 1. vyd., 1952

Ritsos, Jannis. *Nespavost.* Přel. Maršíček Vl. SNKLU. Plamen 14. 1. vyd. Praha, 1959

Ritsos, Jannis. *Ostrava.* Přel. Juřina V., Rafaj, O. Kraj. nakl. 1. vyd. Ostrava, 1962

Ritsos, Jannis. *Proměny nože.* Přel. Stříbrná M. MF. Cesty 52. 1. vyd. Praha, 1963

Ritsos, Jannis. *Sonáta měsíčního svitu a menší básně.* Přel. Kroupa A. Melantrich. Poesie 86. 1. vyd. Praha, 1976

Samarakis, Antonis. *Omyl.* Přel. Boubaris L. Odeon. Malá řada soudobé světové prózy. 1. vyd. Praha, 1981

Theotokas, Jorgos. *Slzy dospívání.* Přel. Bumbaris L. Odeon. 1. vyd. Praha, 1979

Valetas, Kostas. *Závislost.* Přel. Soukup M. Odeon. Soudobá světová próza. 1. vyd. Praha, 1988

Varnalis, Kostas. *Pravdivá obrana Sokratova; Diktátoři.* Přel. Papadopulosovi L. a M., Štuřík Fr. SNKLU. Soudobá světová próza 166. 1. vyd. p, 1964

Vasilikos, Vasilis. *Z.* Přel. Šupovi Jos. a M. Svoboda. Členská knihovna. 1. vyd. Praha, 1970

Venezis, Ilias. *Aiolská země.* Přel. Štuřík Fr. Odeon. Soudobá světová próza 207. 1. vyd. Praha, 1966

Vergos, Spiros. *Kořeny v čase/Roots in time.* Přel. Buchler A./Tourniaire C. Ilustr. Botsoglou Ch. Nakl. V. Brtníkové a Fest. spis. 1. vyd. Praha, 1999

Wenig, Adolf. *Světlem pohádek.* Ilustr. Dilinger P. F. Topič. Praha, 1926

Bílá v sousedství modré. Přel. kol. Československý spisovatel. 1. vyd. Praha, 1986

Černé olivy. Přel. Buchler A. Nakl. V. Brtníkové a Fest. spis. 1. vyd. Praha, 2000

Moře náš osud. Přel. kol. Odeon. 1. vyd. Praha, 1989

Paní moře. Řecké pohádky. Přel. Markéta Kulhánková, Argo, Praha 2010.

Pět řeckých novel. Přel. kol. Odeon. Klub čtenářů 318. 1. vyd. Praha, 1972

Písně řeckého lidu. Přel. Vieweghová-Olpuštilová M. Ilustr. Nevan E. Nová osvěta. Hlasy. 1. vyd. Praha, 1946

Řecké pašije. Osud jedné opery: Korespondence Nikose Kazantzakise s Bohuslavem Martinů. ed. Březina A., Dostálová R. Foto. Set out. 1. vyd. Praha, 2003

Řecké pohádky, bajky a anekdoty. Přel. Kostomitsopoulos D., Šourek P. Dauphin. Ethnos 20. 1. vyd. Praha, 2000

Vůně slunečnice. Přel. Buchler A. OWP. 1. vyd. Praha, 2000